

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ
СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«КИЗИЛ ЎЗБЕКИСТАН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КОМПАТИИ ЎЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЎЗБЕКСКОЙ ССР.

43-НПЛ ЧИҚИШИ
№ 179 (11.928)

Чоршанба, 2 август 1961 йил.

Баҳоси 2 тийин.

(Совет Иттифоқи Коммунист партиясининг Программаси проектидан).

ПРОЕКТ

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ

ПРОГРАММАСИ

ИККИНЧИ ҚИСМ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг коммунистик жамияти қуриш соҳасидаги вазифалари

3. Халқ хўжалигига раҳбарлик ва планлаштириш*)

Коммунистик қурилишда товар-пул муносабатларидан, социализм даврида уларга хос бўлган янги мазмунга мувофиқ тўла фойдаланиш лозим. Бунда экономикани ривожлантиришнинг ҳўналиш ҳисоби, пул, баҳо, таннарх, фойда, савдо, кредит, модия каби омилларидан фойдаланиш катта роль ўйнайди. Бир бутун умумхалқ коммунистик мулк формасига ва коммунистик тақсимот системасига ўтиш билан товар-пул муносабатлари иқтисодий жиҳатдан ўз умрини тугатади ва барҳам топиб кетади.

Коммунистик қурилиш кенг ажк олдирилган бутун давр мобайнида иқтисодий маҳсулотни ва миллий даромаднинг тақсимотида биодистинг муҳим роли сақланиб қолади. Пул-кредит системаси янада мустаҳкамланади, совет пулининг қуввати ошади, сўминг харид қувватининг ўсиши асосида унинг қадри тобора ошиб боради, сўминг халқроқ майдондаги роли мустаҳкамланади.

Хўжалик ҳисобини бутун чоралар билан қучайтириш, таннархни камайтиришга ва ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини оширишга эришил лозим. Баҳолар системасини коммунистик қурилиш вазифаларига, техника тараққиётига, иш-

лаб чиқариш ва истеъмолнинг ўсишига, ишлаб чиқариш харажатларининг камайишига мувофиқ ҳолга келтириб, баҳо-лар системасини доимо яхшилаб бориш керак. Баҳолар меҳнатга қилинган иқтисодий зарур харажатларни тобора кўпроқ акс эттириши, ишлаб чиқариш ва муомала харажатларининг қопланишини ва нормал ишловчи ҳар бир корхона-нинг маълум фойда олишини таъминлаш лозим. Меҳнатнинг заминида нарсаларни иқтисодий жиҳатдан асослаб туриб, систематик равишда камайтириш — коммунизм қуриш давридаги баҳолар сиёсатининг асосий йўлидир.

Совет жамияти юзда катта умумхалқ фондларига эга. Шунинг учун миллий бойлини сақлаш ва ундан тўғри фойдаланишда ушб ва контролнинг роли ўсиб боради. Тежамли-лик, халққа қарашли ҳар бир сўмдан рационал фойдаланиш, маблаглардан усталик билан фойдаланиш, планли раҳбар-лики ва ҳўжалик юритиш методларини тўхтовсиз яхшилаб бориш, ушбқилишни ва онгли интизомни қучайтириш, ҳақ табиабусини ривожлантириш совет жамиятининг коммунизм сари ҳаракатини тезлаштиришнинг қудратли манбаларидир.

г) СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВА УМРНИ УЗАТИРИШ ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

Социалистик давлат бутун аҳоли соғлигини сақлаш ва доим яхшилаб бориш тўғрисида ғамхўрлик қилиш вазифасини ўз зиммасига олган бирдан-бир давлатдир. Бу вазифа бир қатор социал-иқтисодий ва медицина тадбирлари билан таъминланади. Касалликларнинг олдини олиб қолишга ва уларни қатъий камайтиришга, кўп тарқаладиган юқумли касалликларни тугатишга, умрин янада узайтиришга қаратилган тадбирларнинг кенг программаси амалга оширилади.

Шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг юқори малакали медицина хизматининг барча хилларида бўлган эҳтиёж тўла қондирилади. Бу вазифани ҳал этиш кўпала медицина муассасалари, шу жумладан касалхона ва санаторийлар қуришни, барча медицина муассасаларини ҳозирги замон аппаратура-си билан таъминлашни, мамлакатнинг барча аҳолисини диспансер йўли билан кузатиб боришни талаб қилади. Шаҳар ва қишлоқда она ва болалар соғлигини муҳофаза қилиш муассасаларини (тўғруқхоналар, консультациалар, болалар са-наторийлари ва касалхоналари, ўрмон-мактаблар ва шу ка-билари) қўлайтиришга алоҳида эҳтибор бермоқ керак.

Манжуд бепул медицина хизмати билан бир қаторда са-наторийлардан фойдаланиш касаллар учун бепул бўлади, шунингдек дори-дармонлар ҳам бепул берилади.

Аҳолининг шаҳардан ташқаридаги жойларда дам оли-шига имкон бериш мақсидида дам олиш уйлари, пансионат-лар, шаҳарлардан ташқаридаги меҳмонхоналар ва туристик базалар қуриш амалга оширилади, меҳнаткашлар булардан озгина ҳақ тўлаб, шунингдек мукофот тариқасида, иттиёзли шартлар билан ёни бепул фойдалана оладилар.

Партия ёни авлодин болалик чоғидан бошлаб жисмоний жиҳатдан соғлом қилиб тарбиялашни, уларда жисмоний ва маънавий қучларни гармоник таъза ривожлантириш таъ-минлашни ўзининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳи-собайди. Бу эса омманй спорт ва физкультуранг барча аҳолининг ҳар томонлама ривожлантириши, шу жумладан мактабларда ҳам ривожлантириш, аҳолининг тобора кенг қатламларини, аинқча ёшларни физкультура ҳаракатига жалб этишни талаб қилади.

д) ОНАЛИНГ ТУРМУШ ШАРОИТЛАРИНИ ВА ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИ АҲВОЛИНИ ЯХШИЛАШ. БОЛАЛАРНИ ВА МЕҲНАТГА ЛАЁКАТСИЗ КИШИЛАРНИ ЖАМИЯТ ҲИСОБИДАН БОҚИШ

Хотин-қизларнинг турмушдаги нотенг макенининг қол-диқлари таъмилга йўқотилиши, бахтли оналини хотин-қиз-ларнинг иқтисодий меҳнатда ва иқтисодий фойдаланда, фан ва санъат билан шугулланишда тобора кўпроқ актив иштирок этиши билан бирга қўшиш учун барча социал-маънавий шаро-итлар яратилиши керак. Хотин-қизларга нисбатан енгилроқ ва аини замонада етарли ҳақ тўланадиган иш беришмоқ лозим. Ҳомилдорлик учун бериладиган отпускалар муддати қўлайтирилади.

Уй-рўзгор ишларида хотин-қизлар меҳнатини қисқартиш ва енгиллаштириш учун тегишли шароит яратиб бериш, сўн-га эса бу меҳнатни оналини моддий-маънавий эҳтиёжларини қондиришнинг иқтисодий формалари билан алмаштириш учун имкон яратиш лозим. Шу мақсадда уй-рўзгор ишлари-да таъминлашга ва арзон рўзгор машиналари, мослама-лар, электр асбоблардан кенг фойдаланилади; яқин йилларда аҳолининг маънавий хизмат кўрсатиш корхоналарида бўлган эҳтиёж тўла-тўли қондирилади.

Умумий овқатланиш шохобчаларини, шу жумладан кор-хоналар, муассасалар ва катта-катта уйлар қосидаги ошхо-наларни аҳолининг эҳтиёжини тўла қондирадиган даражада кенгайтириш алоҳида эҳтиборни талаб қилади. Истеъмолчи-ларга хизмат кўрсатиш ва ошхоналардаги маҳсулотларнинг сифати тўдан яхшиланиши лозим, токи ошхоналардаги ов-қатлар мазали ва тўйимли бўлсин ва оилага уй шариотда таъйёрланган овқатга қараганда арзонга тушсин. Умумий ов-қатланиш корхоналаридаги маҳсулотларнинг баҳоси савдо шохобчаларидаги маҳсулотларнинг баҳосини камайтиришдан кўра кўпроқ камайтирилади. Мана шу ҳамма тадбирлар ту-файли умумий овқатланиш 10-15 йил мобайнида уй шариот-ида овқатланишга нисбатан устун ўринни эгаллаш олади.

Иккинчи ўн йилликда корхоналар ва муассасаларда бе-пул умумий овқатланиш (тушлик овқатлар) ҳамда ишлаб чиқаришда машгул бўлган қолхўзчиларнинг бепул умумий овқатланишга амалга оширишга ўта бошланади.

Ҳар бир боланинг бахтли болалигини таъминлаш—ком-мунистик жамият қуришнинг энг муҳим ва олдинлаб вазифа-ларидан биридир. Болалар муассасалари шохобчаларини яна-

да кенг ривожлантириш тобора кўп оиланинг, иккинчи ўн йилликда эса ҳар бир хоҳлаган оиланинг болаларини ва ўс-мирларини болалар муассасаларида бепул қобиб тарбиялаш учун зарур шароит вужудга келтирилади. Яқин йиллардаёқ давлат ва жамоат болалар муассасалари мактаб ёшигача бўл-ган болаларнинг қўнчилик қисмини қабул қила олади.

Шаҳар ва қишлоқда: яслилар, болалар боғчалари ва майдончаларига, пионер лагерларига бўлган эҳтиёж тўла ва бепул қондирилади, болалар бепул боқиландиган мактаб-ин-тернатлар омманй равишда ривожланади, барча мактаблар-да бепул иссиқ овқатлар берилади, бепул овқатлар берила-диган узайтирилган мактаб кунлари практикаси жорий қи-линади, ўқувчилар кийимлари ва ўқув қуроллари бепул бе-рилади.

Давлат, касаб союзулари, қолхўзлар миллий даромад ўсиб бораган сари, йигирма йил мобайнида қарилки ёни и-валидини оқсидида меҳнат қобилиятини йўқотган барча граждандарни моддий жиҳатдан таъминлашни ўз зимма-ларига олиб борадилар. Касалиги ва меҳнат қобилиятини кенгича йўқотганлиги учун нафақалар, қарилки учун пен-сиялар бериш тартиби қолхўзчиларга жорий қилинади. На-рилик ва инвалидлик учун бериладиган пенсияларнинг миқ-дори оширилади. Шаҳар ва қишлоқда қариллар ва инвалид-лар учун обод уй-интернатлар кўпала очилади, бундай уй-интернатлар хоҳловчи барча кишиларни бепул боқиш учун қабул қила олади.

Халқнинг моддий фаровонлигини ошириш соҳасида пар-тия белгилаб берган вазифаларнинг амалга оширилиши на-тижасида Совет Иттифоқи эҳтиёжга яраша тақсимотнинг коммунистик принципларини амалга ошириш томон анча ил-гари боради.

Йигирма йилликнинг охирига келиб, иқтисодий истеъмол фондлари ўз миқдори бўйича аҳолининг жами реал дарома-дининг тақминан ярмини ташкил қилади. Бу эса жамият ҳисобидан қўйиладиган таъминлашга имкон беради:

— болаларни болалар муассасаларида ва мактаб-интер-натларида (ота-оналарнинг истаги билан) бепул қобиб тар-биялашга;

— меҳнатга лаёқатсиз кишиларни моддий жиҳатдан таъ-минлашга;

— барча ўқув муассасаларида бепул билим олишга;

— барча граждандарга бепул медицина хизмати кўрсати-шга, шу жумладан касалларни бепул дори-дармонлар билан таъминлашга ва санаторийларда бепул даволашга;

— қишлоқларда, шунингдек, коммунал хизматлардан бепул фойдаланишга;

— коммунал транспортдан бепул фойдаланишга;

— маънавий хизмат кўрсатишнинг баъзи хилларидан бе-пул фойдаланишга;

— дам олиш уйларида, пансионатлардан, туристик ба-залардан фойдаланиш ҳўқини аста-секин камайтириб бориш-га ва қисман бепул қилишга;

— аҳолини нафақалар, иттиёзлар ва стипендиялар (ёл-ғи оналарга нафақалар, студентларга стипендиялар) билан тобора кенг миқдорда таъминлашга;

— корхоналарда, муассасаларда бепул умумий овқатла-нишга (тушлик овқатлар) ва ишлаб чиқаришда машгул бўл-ган қолхўзчиларни бепул умумий овқатланишга аста-секин ўтишга имкон беради.

Шундай қилиб, Совет давлати одамнинг ўсиб бораётган моддий ва маънавий эҳтиёжларини ҳақиқатда тўла ва мукам-мал қондиришнинг наъмасини бутун дунёга кўрсатади.

Мамлакатнинг ишлаб чиқарувчи қучлари қанча тез ри-вожланса ва меҳнат унумдорлиги қанча тез ўсса, совет хал-қининг иқидий кўч-ғайрати қанча кўп ошса, совет кишила-рининг турмуш даражаси шунча тез юксалади.

Белгилаган программа тиқлиқ шариотнида муваффақ-иятли бажарилиши мумкин. Халқроқ вазиятининг кескинлашу-ви ва шу муносабат билан муҳофаза харажатларини қўлайти-риш зарурати халқ фаровонлигини юксалтириш планларини бажаришни тўхтатиб қўйиши мумкин. Халқроқ муносаба-ларни мустаҳкам нормаллаштириш, ҳарбий эҳтиёжларга қи-линадиган харажатларни қисқартиш ва аинқча давлат-лар ўртасидаги тегишли битимга асосан ёлпасига ва тўла қўрсатиланиши амалга ошириш меҳнаткашларнинг тур-муш даражасини кўтариш планларини анча ошириб бажаришга имкон берув эди.

Совет халқи фаровонлигини оширишнинг худгўр про-граммасини бажаришда олзамуул-тарихий аҳамиятга эга бўлади. Партия совет халқини астойдил аҳком билан меҳнат қилишга чўқиради. Ҳар бир меҳнаткаш коммунистик жамият қуришда, халқ фаровонлигини ошириш программасини бажариш учун қурашда ўз бурчини ўташи лозим.

III. ПАРТИЯНИНГ ДАВЛАТ ҚУРИЛИШИ ВА СОЦИАЛИСТИК ДЕМОКРАТИЯНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Социалистик революция натижасида вужудга келган про-летариат диктатураси СССРда социализм ғалабасини таъ-минлаб, олзамуул-тарихий роль ўйнади. Аини замонада социализм қурилиш процессида пролетариат диктатураси-нинг ўзи ҳам ўзгариб, Эксплуататор синфлар тугатилиши билан уларнинг қаршилигини бостирш функцияси бар-ҳам топиб, Социалистик давлатнинг асосий функциялари — ҳўжалик-ташқилотчилик ва маданий-тарбиявий функциялари ҳар томонлама ривожланади. Социалистик давлат янги фаза-га қадам қўйди. Давлатнинг социалистик жамият меҳнаткаш-ларининг умумхалқ ташқилотида ўсиб ўтиш процесси бош-ланди. Пролетар демократияси тобора умумхалқ социалис-тик демократиясига айлана боради.

Ишчилар синфи — ўз ҳокимиятини абадилаштиришни мақсад қилиб қўймайдиган тарихда ягона синфдир. Пролетариат диктатураси социализмнинг — коммунизм биринчи фазасининг — тўла ва узил-кесил ғалабасини ҳамда жа-миятнинг коммунизм қурилишини кенг ажк олдиришга ўти-шини таъминлаб, ўз тарихий вазифасини бажариш ва ички тараққиёт вазифаларини нўқтан назаридан СССРда зарур бўл-май қолди. Пролетариат диктатураси давлати сифатида ву-жудга келган давлат умумхалқ давлатига, бутун халқ ман-фаатлари ва иродасини ифода қилиш органига айланди. Ишчилар синфи совет жамиятининг энг илгор, ушбган қучи бўлганлигидан, у кенг ажк олдирилган коммунистик қури-лиш даврида ҳам ўз раҳбарлик ролин аналга оширмоқда. Ишчилар синфи жамият раҳбари сифатидаги ўз функцияси-ни коммунизм қурилиб, синфлар йўқолгач бажариб бўлади.

Партия, ишчилар синфининг диктатураси давлат барҳам топмасдан илгарироқ ўз вазифасини бажариб бўлади, деган қондага асосланади. Давлат, умумхалқ ташқилоти сифатида, коммунизм тўла ғалаба қилгунча сақланиб қолади. У халқ иродасини ифода қилиб, коммунизмнинг моддий-техника ба-засини яратишни, социалистик муносабатларни коммунис-

тик муносабатларга айлантиришни, меҳнат ва истеъмол меъ-ри устидан контроль ўратишни, совет граждандарни фаро-вонлигини юксалтиришни таъминлашни, уларнинг ҳўқуқ ва эркинликларини, социалистик ҳўқуқ-тартиботларни ва со-циалистик мулкни қўриқлашни, халқ оммансини онгли инти-зом руҳида ва меҳнатга коммунистик муносабат руҳида тар-биялашни, мамлакат мудофаси ва хавфсизлигини пухта таъминлашни, социалистик мамлакатлар билан қардошларча ҳамкорлигини ривожлантиришни, умумий типиклиқ ишни ҳўқуқ қилишни ва барча мамлакатлар билан норғал муно-сабатда бўлишни ташкил қилиш лозим.

Социалистик демократия ҳар томонлама кенгайтириш ва тикомиллаштириш, барча граждандарнинг давлатни бош-қаришда, ҳўжалик ва маданий қурилишда раҳбарлик қилиш-да актив иштирок этиши, давлат аппарати ишни яхшилаш ва аини фойдалиқ устидан халқ контролини қучайтириш — ана шулар коммунизм қуриш даврида социалистик давлат тараққиётининг асосий йўналишдир. Социалистик демокра-тиянинг янада ривожлантириш процессида давлат ҳокимияти органлари тобора иқтисодий ўз-ўзини бошқариш орган-ларига айланиб боради. Маҳаллий органларнинг ташаббусини энг кўп даражада ривожлантиришни, иттифоқи республика-лар ҳўқуқларини кенгайтиришни, омманй иқидий активли-гини оширишни марнаслашган раҳбарлик билан тўғри қўшиб олиб боришни таъминловчи ленинча демократик принцип-ларини янада кўпроқ ривожланиш. Иттизомий мустаҳкам-лаш, бошқариш аппаратидаги барча вазенларнинг фойдалиқ устидан қудудлик контролини амалга ошириш ва Совет ҳоким-ияти қарорлари ва қонунларнинг бажарилишини тегишли бориш, ҳар бир ҳокимият бу қарор ва қонунларнинг қатъий ва ўз вақтида амалга оширилиш учун жаавобгарлигини қучайтириш лозим.

(Давоми иккинчи бетда).

II. ПАРТИЯНИНГ ХАЛҚ МОДДИЙ ФАРОВОНЛИГИНИ ЮКСАЛТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Совет халқининг қаҳрамонона меҳнати қудратли ва ҳар томонлама ривожланишга экономикани вужудга келтирди. Энд-ликда бутун аҳолининг: ишчилар, деҳқонлар ва интелли-генциянинг фаровонлигини тез юксалтириб бориш учун ҳамма имкониятлар манжуд. КПСС олзамуул-тарихий аҳамиятга эга бўлган вазифани — Совет Иттифоқида ҳар қан-дай капитализм мамлакатидидаги қараганда энг юксак тур-муш даражасини таъминлаш вазифасини ўртага қўймоқда.

Бу вазифа: а) қанча нарсаларни камайтириш ва аҳоли-дан оланидиган солиқларни бекор қилиш билан бир қаторда, меҳнаткашлар меҳнатининг миқдор ва сифатига қараб тўла-надиган индивидуал иш ҳўқини ошириш; б) жамият аъзо-лари ўртасида улар қилган меҳнатнинг миқдори ва сифатига қарамасдан, яъни бепул тақсимланадиган иқтисодий фонд-ларни (билим бериш, даволаш, пенсия таъминоти, болалар муассасаларида болаларни боқиб тарбиялаш, коммунал хизматлардан бепул фойдаланишга ўтиш ва ҳоказоларни) кенгайтириш йўли билан амалга оширилади.

Аҳолининг реал даромадларининг қўлайлиги товар мас-сини ва хизмат кўрсатишнинг тез ўсиши билан, уй-жой маданий-маънавий қурилишнинг кенг ажк олдирилиши билан қопланади.

Аҳоли даромадларининг ўртача даражаси баробар бўл-ган тақдирда ҳам совет кишиларининг таъминлиниш дара-жаси ривожланишга капиталистик мамлакатлардаги аҳолининг таъминлиниш даражасидан юқори бўлади, чунки Совет Иттифоқида миллий даромад жамият аъзолари ўртасида до-латли суратда тақсимланади ва паразит синфлар йўқ, бур-жуа давлатларида эса паразит синфлар миллион-миллион меҳнаткашларни талаб ҳўсибадан жулда кўп бойликларни ўзлаштириб оладилар ва исроф қиладилар.

Партия Лениннинг, коммунизм қурилиш моддий мафка-ратдорлик принциплари таъиниш лозим, деган қондасига асо-сланади. Яқин йигирма йил мобайнида меҳнатга ҳақ тўлаш меҳнаткашларнинг моддий ва маданий эҳтиёжларини қонди-ришнинг асосий манбаи бўлиб қолади.

Шу билан бирга юқори даромадлар билан нисбатан паст-роқ даромадлар ўртасидаги тафовут тобора қисқариб бориши керак. Малакаси ишчи ва хизматчилар оммансини тобора кўп қисми малакали бўлиб боради, малака ва меҳнат унумдор-лиги даражасидаги тафовутларнинг камайиши эса меҳнатга ҳақ тўлаш даражасидаги тафовутларнинг иқид қисқариши билан бирга боради. Бутун аҳолининг фаровонлиги юксалиб бориши билан даромадларнинг паст даражаси юқорироқ дара-жасига яқинлашади, деҳқонларнинг даромадлари билан ишчиларнинг даромадлари, кам ҳақ тўланадиган меҳнат-кашларнинг даромадлари билан кўп ҳақ тўланадиган меҳ-наткашларнинг даромадлари ўртасидаги, мамлакатнинг тур-ли районларидаги аҳолининг даромадлари ўртасидаги тафо-вут тобора қисқариб боради.

Шу билан бир вақтда коммунизмга яқинлашиб боришга сари шахсий эҳтиёжлар иқтисодий истеъмол фондлари ҳисо-бидан кўпроқ қондириб борилади, иқтисодий фондларнинг ўсиш суръатлари меҳнатга тўланадиган индивидуал ҳўқини қўлайиш суръатларидан ошиб кетади. Меҳнатга қараб тақ-симлаш принципини ҳеч эҳтиёж қолмагач, яъни моддий ва маънавий бойликлар мўл-қўл бўлган ва меҳнат жамиятининг барча аъзолари учун биринчи ҳаётий эҳтиёжга айлانгач, коммунистик тақсимоти ўтиш тугалланади.

а) БУТУН АҲОЛИ УЧУН ДАРОМАДЛАРИНИНГ ВА ИСТЕЪМОЛНИНГ ЮҚОРИ ДАРАЖАДА БЎЛИШНИ ТАЪМИНЛАШ

СССРда миллий даромад ҳажми яқин 10 йил мобайнида қариб икки ярм марта қўпаяди, 20 йил мобайнида эса — тақминан беш марта қўпаяди. Аҳоли жон бошига тўғри кела-диган реал даромадлар 20 йил мобайнида уч ярм мартадан анбдор қўпаяди.

Яқин 10 йил мобайнида ишчи ва хизматчиларнинг реал даромадлари (иқтисодий фондларни ҳисобга олганда) ҳар бир ишловчи ҳисобига ўрта ҳисоб билан қариб икки марта қў-паяди, 20 йил мобайнида эса — тақминан уч-уч ярм ҳисса қўпаяди. Шу ўн йилликнинг ўзидеёқ нисбатан кам ҳақ олувчи ишчи ва хизматчиларнинг реал даромадлари шундай даражада кўтариладики, мамлакатда ишчи ва хиз-матчиларнинг кам иш ҳўқи оладиган қатгориеси қолмайди. Минимал иш ҳўқи олувчи ишчи ва хизматчиларнинг реал даромадлари шу даврда, иқтисодий фондларни ҳам ҳисобга олганда, тақминан уч марта ошади.

Қолхўзлар меҳнати унумдорлигининг янада юқори суръатлар билан ўсиши асосида уларнинг реал даромадлари ўрта ҳисобда ишчиларнинг даромадидан теэрроқ ўсади ва ҳар бир ишловчи бошига ҳисоблаганда яқин ўн йил ичда икки мартадан анбдор ва 20 йил мобайнида эса — тўрт мартадан анбдор ўсади.

Совет интеллигенциясининг инженир ва техниклар, агро-ном ва зоотехниклар, ўқитувчилар, медицина ва маданий ҳодимлари каби кўп сонли қатламларига тўланадиган ҳақ анча ошади.

* Боти «Кизил Ўзбекистон»нинг 30 июль ва 1 август сонларида босилган.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

(Бошча биринчи бетда)

1. Советлар ва давлатнинг бошқаришнинг демократик принципларини ривожлантириш

Халқнинг жуда кенг ташкилотига ва халқ бирлигининг тимсолига айланган Советларнинг роли коммунистик қурилиш жараёнида ошиб боради. Советлар давлат ва жамоат ташкилотини белгилайди. Унда муносабатлаштириб, тобора кўпроқ иқтисодий ташкилотлар сифатида майдонга чиқа боради ва уларнинг фаолиятида омма кенг қўллама ва дево-сита иштироки ади.

Партия халқ вакилларининг формаларини такомиллашти-ра боришни ва совет саясий системасининг демократик при-ципларини ривожлантиришни зарур деб ҳисоблайди.

Советларнинг депутатлигига номзодлар кўрсатиш вақти-да энг муносиб ва обрўли номзодларни танлаш мақсадида уларнинг шахсий ва иш соҳасидаги хислатларини мақдас-ларда ва матбуотда жуда кенг ва ҳар томонлама муҳокама қилиш таъминланадиган лозим.

Советларнинг ишлари яхшилаш учун, уларга янгидан-янги кучлар қилиб туришни ва шу тариқа янгидан ўз ми-нгалар ва миллионлаб меҳнатқашларнинг давлатни бошқариш мактабини ўттишлари учун ҳар бир сайловда Советлар депу-татлари составининг камида учдан бир қисмининг янгилан-мақсада мувофиқдир.

Қобилиятли кишиларнинг янада кенгрок доирасини раҳ-бар органларга жалб қилиш, шунингдек давлат бошқарма-сидаги айрим ходимларнинг ҳокимиятини суниётмоқ қилиш-ларига йўл қўймаслик мақсадида, партия раҳбар органлар составини мунтазам суратда янгиллаб туришни зарур деб ҳи-соблайди. Умумийтаффоқ, республика ва маҳаллий органлар-нинг раҳбар ходимлари ўз вазифаларига, қонда тарқасида, кўпи билан кетма-кет ўқ мулдатга сайланганларини ўзда та-ғутидан принцип йиғилиш мақсада мувофиқдир. Кўчи-тилганларнинг бирича, ҳокимнинг шахсий истаёлоқда унинг раҳ-бар органда қилиб ишлаганини фойдалаи ва зарур қилиб қўй-ган ҳолларда унинг қайта сайланишига йўл қўйилиши мум-кин. Бундай сайловда номзод овозларнинг оддий кўпчилиги-ни эмас, балки камида тўртдан ўқ қисмининг олган тақдирда-гина сайланган ҳисобланади.

Партия социалистик демократия принципларини такомил-лаштири боришни ва уларга қатъий риоя қилишни энг му-ҳим вазифа деб ҳисоблайди. Советларнинг ва уларга сайлан-ган депутатларнинг сайловчилар олдига мунтазам ҳисоб бериш туриши, сайловчиларнинг ишончини оқламаган депу-татларни мулдатидан илгари қачириб олиш ҳуқуқи; Советлар-нинг сессияларида давлатни бошқаришга, ҳўқалик ва мада-ний қурилишга оид барча муҳим масалаларни ошқора, эркин ва ҳар томонлама муҳокама қилиш; ҳокимият ижроия орган-ларининг Советларнинг сессияларида қуйилган қўриғача мунтазам ҳисоб бериш туриши; бу органларнинг ишлари текшириш ва уларнинг фаолияти устидан контроль қилиш; депутатлар қўйган масалаларни Советлар томонидан мунта-зам суратда муҳокама қилиб туриш; совет, ҳўқалик ташки-лотлари ва бошқа ташкилотларнинг ишлариди қамчилли-кари танқид қилиш тўла амалга оширилиши лозим.

Советнинг ҳар бир депутати давлат фаолиятида актив иштирок қилиши ва муайян ишни бажариши лозим. Совет-ларнинг доимий комиссияларининг роли ошиб боради. Олий Советларнинг доимий комиссиялари министрликларнинг, бош-қармаларнинг, халқ ҳўқалик кеңашларининг фаолиятини мунтазам суратда контроль қилиб туришлари ва тегишли Олий Совет томонидан қабул қилинган қарорларнинг амал-га оширилишига актив ёрдам беришлари лозим. Қўни қи-раувица органларнинг ишлари яхшилаш ва ижроия оғанлар-ни устидан контрольни қўйиштириш мақсадида комиссияларда доимий ишлаш учун депутатларни ўз хизмат вазифаларидан вақти-вақти билан бўшатиб қўйиш практикасини жорий қи-лиш лозим.

Ижроия органларнинг бошқармалари ва бўлимлари ком-петенциясига кирадиган масалаларни ҳал қилиш маҳаллал Советларнинг доимий комиссиялари ихтиёрига аста-секин то-бора кўпроқ бериб борилиши лозим.

Меҳнатқашлар депутатлари маҳаллий Советларнинг (маҳаллий ўз-ўзини идора органларининг) ҳўқуқлари кенгай-тиб боради. Улар маҳаллий аҳамиятта эга бўлган барча ма-салаларни ўзлик-кесил ҳал қиладиган бўлади.

Район зеносини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бе-риш керак. Қўлқоз-кооператив мулкчи умумхалқ мажли-си қилинади бўлган сари район аҳамиятига эга бўлган барча қорқоналар, тақсилотлар ва муассасаларни бошқаруви ягона демократик орган аста-секин вужудга кела боради.

Совет давлати вакиллари органларининг қўни қи-раувица фаолиятида меҳнатқашлар жамоат ташкилотларининг ва бирлашмаларининг иштироки кенгайди. Қасаба союзуларига, комсомолга ва бошқа оммавий жамоат ташкилотларига улар-нинг умумийтаффоқ ва республика органлари орқали қўни қи-раувица ташаббуси, яъни қўни проектларини киритиш ҳў-қуқи берилиши керак.

Умумдавлат аҳамиятига, шунингдек маҳаллий аҳамият-га эга бўлган қўни ва бошқа қорқор проектларининг меҳнат-қашлар томонидан муҳокама қилиниши система бўлиб қоли-ши лозим. Энг муҳим қўни проектлари умумхалқ овозига (референдум) қўйилиши лозим.

КПСС давлат аппаратининг фаолиятини яхшилашга катта аҳамият беради, қўни мамлакатдаги барча ресур-слардан тўғри фойдаланиш, меҳнатқашларга маданий-маъ-навий хизмат кўрсатиш масалаларини ўз вақтида ҳал қилиш қўи

жиҳатдан ана шунга боғлиқдир. Совет аппарати оддий, ма-лакали, қамчиллик ва оператив бўлиши, бюрократизм, рас-мийчилик ва сансалорлиқнинг ҳар қандай қўринишларидан ҳол бўлиши лозим.

Бу вазифани ҳал қилишнинг муҳим воситаси — доимий давлат ва жамоат контроллинг. Ленин қўрсатмаларига би-ноан марказда ва жойларда давлат контроллни жамоат ин-спекцияси билан қўни олиб борадиган контроль органлари доимо ишлаб туриши лозим. Партия халқ контроли назорати-ни кенг халқ оммасини давлат ишларини бошқаришга, қўничиликка қатъий риоя қилиниши устидан контрольни амалга оширишга жалб қилишнинг таъсирчан воситаси деб, давлат аппаратини такомиллаштириш, бюрократизмни йўқ-тиш, меҳнатқашларнинг тақсилотларини ўз вақтида амалга ошириш қўроли деб билади.

Социалистик давлат аппарати халққа хизмат қилади ва унга ҳисоб беради. Ходимнинг виждонан ишламаслигига, ҳокимиятини суниётмоқ қилишга қатъий ҳек қўйилиши ва бундай ҳодим қимлигиндан қатъи назар қатъий жазолани-ши лозим. Совет кишиларнинг бурчи — қўничилик ва ҳўқуқ-тартиботларни қўриқлашдан, суниётмоқларга асло йўл қўймасликлдан ва уларга қарши кураш олиб боришдан иборат.

Партия бошқариш ишида демократик асосларни бундан буюк ҳам ривожлантири боришни зарур деб ҳисоблайди. Сайлаб қўйиш принципини ва вакиллик органлари олдига ҳамда сайловчилар олдига ҳисоб бериш туриш принципини аста-секин давлат органларининг барча раҳбар ходимларига ҳам таъин қила бериш лозим.

Ишни шу таҳлилда олиб бориш керакки, натижада да-влатнинг маош олиб ишлайдиган аппарати қисқариб бори-ши, тобора кенг омма идора қилиш ишига ўргана бори-ши ва бу аппаратда ишлаш келгусида махсус касб бўлмай қолсин.

Ҳар бир раҳбарнинг топириланг иш учун шахсан жа-воабгарлигини қатъий сақлаб қолган ҳолда, давлат ва ҳўқ-лик аппаратининг барча зенослари ишида коллегиялиқни ишчиллик билан амалга ошириб бориш зарур.

Энг кенг демократизм меҳнатқашларнинг ўрқоқлик ин-тизомига қатъий риоя қилиши билан қўни олиб борилиши ҳамда юрқоридан ва қуйдан контролни амалга ошириш йўли билан ўрқоқлик интизомини мустаҳкамлашга ёрдамлашиши лозим. Барча давлат органлари фаолиятидаги асосий на-рса — омма ўртасида ташкилотчилик иши олиб бориш, ҳодимлари ишга туриш тавлаш, уларни иш устида синаш ва уларга қилган ишга қараб баҳо бериш, раҳбар органлар топириқ-лари ва қарорларининг амалда бажарилишини контроль қилишдир.

Социалистик ҳўқуқ-тартиботларини янада мустаҳкамлаш, ҳўқалик-ташкilotчилик ва маданий-тарбиявий ишлари тар-тибга солуви, коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал қи-лишга ва шахсини ҳар томонлама ўстиришга ёрдамлашувчи ҳўқуқ нормаларини такомиллаштириш катта аҳамиятга эга бўлади.

Коммунизмга ўтиш шахс эркинлигини ва совет граж-данларининг ҳўқуқларини буюн қоралар билан ривожлан-тириш демократик. Социализм меҳнатқашларга жуда катта ҳўқуқ ва эркинликлар бери ва уларни қамтилади. Комму-низм меҳнатқашларга янгидан-янги жуда катта ҳўқуқ ва им-кониятлар беради.

Партия социалистик қўничиликка қатъий риоя қилини-ши, ҳўқуқ-тартиботларни ҳар қандай бузишларга хотима беришни, жиноятларни тутатишни ва уларни келтириб чиқ-радиган барча сабабларни йўқотишни таъминлаш вазифаси-ни қўи.

СССР да одил судлов қўнига батамом мувофиқ равиш-да амалга оширилади. У чинакам демократик асосларда қу-рилади: судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг сайлаб қўй-илиши ва ҳисоб бериш туриши, уларни мулдатидан оиди қачириб олиш ҳўқуқи, суд ишларининг ошқора олиб бори-лиши, судларда жамоат айбловчилари ва ҳимоячиларнинг иштироки этишига асосланади, бунда тергов ва суриштириш органлари қўничиликка ва бўрича процессуал нормаларга қатъий риоя қилади. Одил судловнинг демократик асо-слари ривожланиб ва такомиллашиб боради.

Коммунизм қўриғатган жамиятда қўни бузишларга ва жиноятларга ўри бўлмаслиги керак. Лекин ҳозирча жиноят қилиш ҳоллари учраб турар экан, жамият учун хавфли жи-ноятлар қилаётган, социалистик турмуш қондаларини буза-ётган, ҳалол меҳнат қилиб қўн кечирини истамаётган шах-сларга нисбатан қатъий жазо қоралари қўлланилиши лозим. Асосий эътибор жиноятларнинг олдини олишга қаратилиши керак.

Меҳнатқашларнинг моддий таъминоти, маданий савил-си ва онининг ўтиши жиноятларга барҳам бериш учун, қи-бат натижада жиноий жазо қораларини иқтимоий таъсир кўрсатиш ва тарбиялаш қоралари билан алмаштириш учун ҳамма шароитни яратиб беради. Социализм шароитида меҳ-нат қилмай қўйган ҳар бир киши фойдали фаолиятга қайти-ши мумкин.

Давлат ва жамоат ташкилотларининг буюн система-си меҳнатқашларни ўз бурчларини ихтиёрий, виждонан бажариш руҳида тарбиялайди, ҳўқуқ ва бурчларнинг узвий равишда коммунистик турмушнинг ягона нормалари бўлиб бирали-шига олиб боради.

Ишлари социалистик Ватанин ҳимоя қилишга тайёрлашдан, ҳар қандай душманининг ҳўқуқига қатъий зарба бера ола-диган фидокор ватанпарварларни тарбиялаб етиштиришдан иборат. Комсомол ёшларни коммунистик ахлоқнинг принци-пи ва нормаларига қатъий риоя қилиш руҳида тарбиялайди. Комсомол мактабда ва пионер ташкилотида ўз таъсирини кўрсатиб, ҳўқуқчилик, меҳнатсевар, жисмоний ва маънавий соғлом авлодни тарбиялашда актив иштирок қилиши лозим.

Кооперациянинг — қўлқозлар, матбуот, ўй-қўи қури-диш кооперацияларининг ва бошқа кооператив ташкилот-ларининг оммани коммунистик қурилишга жалб қилишнинг, коммунистик руҳда тарбиялашнинг ва иқтимоий ўз-ўзини идора қилиш мактабининг формаларидан бири сифатидаги аҳамияти ортиб боради.

Меҳнатқашларнинг бошқа жамоат уюшмалари: илмий ва илмий-техника жамиятлари, рационализатор ва ихти-рочилар ташкилотлари, адабиёт, санъат, журналистика ҳодим-лари союзулари, маданий-оқартув, спорт жамиятлари ривож-ланади.

Партия меҳнат мусобақасини буюн қоралар билан ри-вожлантириши ва коммунистик меҳнат формаларини ра-воблантириши, меҳнатқашларнинг коммунизм қўришдаги активлигини янада ошириши, омманинг моддий-маънавий аҳволин яхшилаш тўғрисида гаҳмхўрлик қилиши жамоат ташкилотларининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблайди. Жа-моат ташкилотларининг маданий, соғлиқни сақлаш муасс-саларини бошқаришдаги иштирокини кенгайтириш, давлат ихтиёридаги томоҳоналар, клублар, кутубхоналар ва бош-қа маданий-оқартув муассасаларига раҳбарлик қилишни яқин йиллар ичиди улар ихтиёрига бериш; уларнинг жамоат тартибни мустаҳкамлаш, айнақса халқ дружиналарини, ўрқоқлик судларини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятини кенгайтириш лозим.

Жамоат ташкилотларининг ташаббусини қўйиштириш мақсадида партия ушнинг маош олиб ишлайдиган апар-ратини қўнидан қўриғача лия қисқартириш, навобатда сой-ловларда ҳар бир жамоат орган составининг таҳминлаш-ларини янгиллаш зарур деб ҳисоблайди. Жамоат ташкилот-ларнинг раҳбар ҳодимлари одат тариқасида қўни билан кет-ма-кет икки мулдатга сайланиши мақсадга мувофиқ деб то-пилади.

Социалистик давлатнинг ривожланиши уни аста-секин иқтимоий коммунистик ўз-ўзини идора қилишга айлантириб боради, советлар, қасаба союзи, кооператив ташкилотлари ва меҳнатқашларнинг бошқа оммавий ташкилотлари унга биралишади. Бу процесс буюн жамият аъзоларининг жамоат ишларини бошқаришда актив иштирок қилишнинг таъмин-лаш демократиянинг янада ривожланишини билдиради. Давлатнинг ҳўқалик ва маданийтаи бошқариш соҳасидаги ҳодирини функцияларига ўхшаш иқтимоий функцияларга жам-ий тараққиётга мувофиқ суратда ўзгариб ва такомилла-шиб, коммунизм даврида ҳам сақланиб қолади. Лекин улар-ни амалга ошириш характери ва усуллари социализм да-вридаги қарағанда бошқача бўлади. Ҳўзир давлат орган-

лари бўлган плавллаш ва ўқет органлари, ҳўқаликка ва ма-даниятни ривожлантиришга раҳбарлик қилувчи органлар сиёсий характерини йўқотди ва иқтимоий ўз-ўзини идора қилиш органларига айланди. Коммунистик жамият меҳнат аҳдларининг юксак даражада уюшган дўстона оиласи бўлади. Ҳамма томонидан эътибор этилган ягона коммунистик тур-муш қондаларини вужудга келдириш, бу қондаларга риоя қи-

3. Совет Иттифоқи Қўролли Кучларини ва мудоффа қобилиятини мустаҳкамлаш

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси буюн совет ха-лқининг яқинлиги билан қўлаб-қувватлашга таяниб, соци-ализм ғалабаларини, буюн дўнуда тинчлик ишчини оғишмай ва қатъий туриб ҳимоя қилмоқда, инсониятни агрессия уруш-лардан узили-кесил қутқариш учун ҳўрмай-томай курашмоқ-да. Тинч-тотув яшашнинг ленинча принципини Совет давлати тақши сиёсатининг бош принципи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Совет Иттифоқи қатъий ҳалққора контроль остида ёппа-сига ва батамом қўролсизланиш тўғрисида ўзи томонидан илгари сурилган тақлифларнинг амалга оширилиши учун сабот билан кураш олиб бормоқда. Лекин империалистик давлатлар бу тақлифларни қабул қилишдан зўб бериб бош тортоқмодалар. Ўз қўролли кучларини жадал сурьатда қўпай-тирмоқдалар. Улар жаҳон социалистик системасининг ясаб туришига қўничишни истамаётдилар ҳамда Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатларни уруш йўли билан йўқ қилиш каби аҳмоқона плавлари тўғрисида очиндан-очин тақир-моқдалар. Бу ҳол СССРнинг Коммунистик партияси, Қўрол-ли Кучлари, давлат ҳавфсизлиги органлари, барча халқлари эиммасига тинчлик душманларининг агрессия қийла-қайранг-ларидан доимо ҳўшёр бўлиб туриш ва ҳамма вақт тинч меҳ-натни қўриқлаш, ўз ватанини қўрол билан ҳимоя қилишга ҳақиқатга тайёр туриш вазифасини қояди.

Партия, империализм сақланиб қолар экан, агрессия урушлар хавфи қолаверди, деган қондага асосланади. КПСС социалистик ватанин ҳимоя қилишни, СССР мудо-фаасини, Совет Қўролли Кучларининг қудратини мустаҳ-камлашнинг партиянинг, буюн совет халқининг муқаддас бур-чи, социалистик давлатнинг энг муҳим функцияси деб би-лади. Совет Иттифоқи бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда буюн социалистик лагерни ишончли равиш-да ҳимоя қилиши ва унинг хавфсизлигини таъминлашнинг ўзининг интернационал бурчи деб ҳисоблайди.

Ички шароитлар нўқтан назаридан қараганда Совет Иттифоқи армияга ҳўжот эмас, лекин империалистик ла-гер уруш ҳавфсини солиб турганлиги, ёппасига ва батамом қўролсизланишга эришилмаганлиги сабабли, КПСС Совет давлатининг мудоффа қудратини, унинг Қўролли Кучлари-нинг жангатор таътирларини Совет Ватанига таъжовуз қи-лишга журъат этадиган ҳар қандай душманин узили-кесил ва батамом тор-мор қилиш таъминлай оладиган даражада сақлаш зарур деб ҳисоблайди. Совет давлати ўз Қўрол-

лиш барча кишиларнинг ички эҳтиёжи ва одатиға айланади. Тарихий тараққиёт давлатнинг мўқаррар суратда барҳам топишига олиб боради. Давлатнинг буюнлай барҳам қилиши учун ҳам ички шароитлар — ривожланган коммунистик жамиятнинг қуриш, ҳам тақши шароитлар — капитализм би-лан коммунизм ўртасидаги зиддиятларнинг ҳалққора майдон-да коммунизм фойдасига узили-кесил ҳал бўлиши зарур.

ли Кучларининг қудратли бўлиши тўғрисида, Ватанин ҳи-моя қилишининг энг сўғги восталарига — атом ва термо-ядро қўролига, ҳар қандай радиусга отиладиган ракетааларга эга бўлишлари, ҳарбий техника ва қўрол-яроғнинг ҳамма турларини лозим даражада сақлаш тўғрисида гаҳмхўрлик қилади.

Партия коммунистларни, барча совет кишиларини соци-алистик ватанин ҳимоя қилишга доим тайёр туриш, ўз а-рмиясини севяш руҳида тарбиялайди. Ватанин ҳимоя қилиш, Совет Қўролли Кучларида хизмат қилиш — совет граж-даннинг юксак ва фахрли бурчидир.

КПСС Совет Қўролли Кучларининг аниқ ва мустаҳкам организм бўлиши, юксак даражада уюшган ва интизомли бўлиши, партия, ҳўқумат ва халқ томонидан қўйилган вазифаларни намунали бажариши, империалистик агрессорларга қаршатиқ зарба беришга ҳамма вақт тайёр туриши учун қўлдан келган ҳамма ишни қилади. Яқнабоқчилиқ — Совет Қўролли Кучлари тузилишининг энг муҳим принциpidир.

Партия армия ва флот учун коммунизм ишига чексиз содиқ бўлган ва совет халқининг энг яқши вакиллари билан олинган ҳамма иш ва сиёсий ишларни тайёрлаш тўғри-сида тиймай гаҳмхўрлик қилади. Партия командири составининг марксча-ленинча назарини кўт билан ўргани-ши, юксак ҳарбий техника тайёрлашига эга бўлиши, ҳо-зирги замон ҳарбий назарияси ва практикасининг ҳамма та-лабларига жаавоб бериши, ҳарбий интизомни мустаҳкамлашга зарур деб ҳисоблайди. Барча совет жангчилари ўз халқиға, коммунизм ишига чексиз садоқат руҳида тарбияланиши, социалистик Ватанин ҳимоя қилиш учун буюн куч-қувватини ва, лозим бўлиб қолса, ҳаётини ҳам беришга тайёр туриши керак.

Қўролли Кучларга Коммунистик партиянинг раҳбарлик қилиши, партия ташкилотларининг армия ва флотдаги роли ва таъсирининг қучайиши — ҳарбий қурилиш асосларининг асосидир. Партия армия, авиация ва флотнинг буюн ҳаёти ва фаолиятига ўзининг ташкилотчилик ва етакчилик таъсир-ини қучайтиришга, Қўролли Кучлар шахсий составини Коммунистик партия ва Совет ҳўқумати атрофида жиплаш-тиришга, армия ва халқнинг бирлигини мустаҳкамлашга, жангчиларни мардлик, жасурлик ва қаҳрамонлик руҳида, коммунизм қўриғатган Советлар Мамлакатини ҳимоя қилишга ҳамма вақт тайёр туриш руҳида тарбиялашга доимо катта эътибор беради.

IV. ПАРТИЯНИНГ МИЛЛИЙ МУНОСАБАТЛАР СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Социализм шароитида миллатлар раванқ топади, улар-нинг суверенитети мустаҳкамланади. Миллатларнинг ёшши, капитализм шароитида бўлганга қайи, миллий айирмаларни, миллий чекланганлик ва худобиликни қучайтириш йўлидан эмас, балки миллатларнинг бир-бирларига яқинлашуви, қар-дошларча ўзаро ёрдами ва дўстлиги йўлидан боради. Янги саноат марказларининг вужудга келиши, табиий бойликлар-нинг топилиши ва ишланиши, қўриқ ерларнинг ўзлаштири-лиши ва бачча транспорт турларининг ривожланиши ахлоқ-нинг эркин қўни юришини қучайтирмоқда. Совет Иттифоқи халқларининг ўзаро алоқасини кенгайтиришга ёрдам бермоқ-да. Совет республикаларида, аўр, миллат қишлари бирга йиғилмоқдалар ва ақлиқ билан меҳнат қўничилик коммуни-стик республикаларнинг СССР ичидиги чегаралари йиғи-ни илгариги аҳамиятини тобора йўқотиб бормоқда. Чўки ҳамма миллатлар тенг ҳўқуқлидирлар, уларнинг ҳаёти ягона социалистик негизда қўриқмоқда ва ҳар бир халқнинг мод-ий ва маънавий эҳтиёжлари бир меёрга қондирилмоқда, уларнинг ҳаммаси умумий ҳаётини маънафатлари билан бир оилага бирашгандирлар ва ягона мақсад бўлган коммунизмга биргаликда бормоқдалар. Турли миллатларга мансуб бўл-ган совет кишиларининг маънавий қиёфасида иқтимоий му-носабатларнинг ниги тили тўғайла вужудга келган ва СССР давр барча халқларнинг энг яқши градицияларини ўзда муножасамлаштирган умумий фазиалатлар вужудга келди.

Кенг авз оддирланган коммунистик қурилиш СССРгаги миллий муносабатларнинг ривожланишида янги босқич бў-лади, бу босқичда миллатлар янада яқинлашди ва улар-нинг тўла бирлигига эришилди. Коммунизмнинг моддий-техника базасининг қурилиши совет халқларининг янада мустаҳкамроқ бирлашувига олиб боради. Миллатлар ўрта-сида моддий ва маънавий бойликларини айирмоқ қилиш то-бора жаалдор боради, ҳар бир республиканинг коммуни-стик қурилишнинг умумий ишига қўниданган ҳиссаси қўпай-иб боради. Синфлар ўртасидаги чегараларнинг йўқолиши ва коммунистик иқтимоий муносабатларнинг ривожланиши миллатларнинг социал жиҳатдаги бир халқини қучайти-ради, маданий, ахлоқ ва турмушнинг умумий коммунисти-к фазиалатларининг ривожланишига, миллатлар ўртасидаги ў-заро ишонч ва дўстлиқнинг янада мустаҳкамланишига ёрдам беради.

СССРда коммунизм ғалаба қозониши билан миллатлар янада кўпроқ яқинлашди, уларнинг иқтисодий ва ғоявий бирлиги қучайди, уларнинг маънавий қиёфасидаги умумий коммунистик фазиалатлари етилиб боради. Бироқ миллий та-фовутларнинг, айнақса тилдаги тафовутларнинг йўқолиб бо-рини синфий чегараларнинг йўқолиб боришига нисбатан узокрок процессдир.

Партия коммунистик қурилиш жараёнида пайдо бўлади-ган миллий муносабат масалаларининг ҳаммасини пролетар интернационализми позицияларида туриб, ленинча миллий сиёсатни оғишмай амалга ошириш асосида ҳал қилиб бора-ди. Партия миллий ҳўқуқларининг эътиборга олинмаслиги-га ҳам, уларни бўрттириб кўрсатишга ҳам йўл қўймайди. Партия миллий муносабатлар соҳасида қуйидаги вазифа-ларнинг илгари сурати:

а) барча совет миллатларининг қардошларча ҳамқорлиги ва ўзаро ерданининг тобора кўпроқ мустаҳкамланиб бори-лиши, уларнинг ҳаётининг барча соҳаларида жипслашиб ва яқинлашиб боришини таъминлаш ва СССР Иттифоқини буюн қоралар билан мустаҳкамлаш; эрлиб, уларнинг экономика ва маданийтаи бундан буюн ҳам ҳар томонлама ривож-лантириб бориш; СССР халқларининг миллий давлат фор-маларидан охиригача фойдаланиш ва уларни такомил-лаштириш;

б) иқтисодий соҳада бундан буюн ҳам совет республика-лари йўқалиғини ҳар томонлама ривожлантириш йўлини ту-тиш; ишлаб қичарини рационал жойлаштириш ва табиий бойликларни планли суратда ишланиш таъминлаб бориш, республикаларнинг меҳнат тайёрларини бираштирган ва мувофиқлаштирган, буюн давлатнинг маънафатлари билан ҳар бир совет республикасининг маънафатларини қўри қў-либ олиб боради ҳолда улар ўртасида социалистик меҳнат тақсимотини такомиллаштириш. Иттифоқи республикалар-нинг ҳўқаликка раҳбарлик қилиш соҳасидаги ҳўқуқларини кенгайтириш катта иқобий натижалар берганлигига асосла-ли, бундан кейин ҳам ана шундай тақдирлар амалга оши-рилиши мумкин ва буюн коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш совет республикаларининг ўзаро янада мустаҳкамроқ алоқа боғлашларини ва бир-бирларига яқиндан ёрдам кўрсатишларини талаб қилишини ҳисобга

олиш керак. Миллатлар ўртасидаги алоқа қанчалик мустаҳ-кам бўлса ва умумхалқ вазифалари қанчалик яқини тушу-нилса, маҳаллийчилик ва миллий худобилик қўринишлари шунчалик муваффақиятдан бартараф қилинади.

Коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал қилиш ва ҳўқалик фаолиятини мувофиқлаштириш мақ-садида муайян зоналарда республикаларро ҳўқалик орган-ларини (айниқса сўғириш, электор энергия қувватларини хал-қа шаклида тутатириш, транспорт ва бошқа масалалар бўй-ича) тузиш мумкин.

Партия, илгариғидек, барча миллат ва элатларнинг маъ-нафатларини тўла ҳисобга олган ҳолда уларнинг амалдаги тенглигини таъминлайдиган сиёсат юргизади, мамлакатнинг теозроқ ривожлантирилиши лозим бўлган районларга алоҳи-да эътибор беради. Коммунистик қурилиш процессида, қўпай-иб борадиган неъматлар барча миллат ва элатлар ўрта-сида адолатли тақсимланиши керак:

в) СССР халқларининг социалистик маданиятини бундан буюн ҳам ҳар томонлама қўлаб-қувватлашга эришиш Коммунистик қурилишнинг кенг гулоб ёйиши ва комму-низм идеологиясининг янги ғалабалари СССР халқларининг мазмунан социалистик, шаклан миллий маданиятини бойи-тиб боради. Миллат ва элатларнинг ғоявий бирлиги, улар ма-даниятининг яқинлашуви қучайди. Социалистик миллатлар тараққиётининг тарихий тақрибаси милли

(Боши бир, икки ва учинчи бетларда)

248. Нашр. Б. 179.